

Elizabeth Gaskellová

ČS

Sever a Jih
Díl I.

Elizabeth Gaskellová

Sever a Jih

Díl I.

Elizabeth Gaskellová

Sever a Jih

Díl I.

Přeložila Jana Srbová

Motiv na obálce: El Greco (připisováno) – Dáma v kožešině
(1577-1580)

Translation © Jana Srbová, 2012
Editor © Josef Pepson Snětivý, 2012
Postface © Josef Pepson Snětivý, 2012

Cover & Layout © Alena Laňková, Nakladatelství ČAS s.r.o., 2012

© Nakladatelství ČAS s.r.o., 2012

ISBN 978-80-87470-61-9

Kapitola I.

RUŠNO PŘED SVATBOU

„Edith!“ zavolala potichu Margaret. „Edith!“

Její podezření se však naplnilo: Edith usnula. Stočená do klubíčka ležela na pohovce v zadním salonku domu v Harley Street a vypadala, ve všech těch modrých stuhách a bílém mušelínu, zkrátka kouzelně. Jestli se Titanie, královna víl, někdy odívala do bílého mušelínu a modrých mašlí a odpočívala v salonku na rudé damaškové pohovce, pak v tu chvíli mohla být Edith jejím živoucím obrazem. Margaret zůstala stát, zasažena – nikoli poprvé – krásou své sestřenice. Vyrůstaly spolu od dětství a každý kromě Margaret, kdo se vyskytl v Edithině blízkosti, neustále poukazoval na její krásu. Margaret o ní nikdy nepřemýšlela, tedy až do nedávné doby. Před několika dny na ni plnou silou dolehl fakt, že o svou společnici v brzké době přijde, a s touto vyhlídkou si najednou uvědomila Edithino kouzlo a všechny báječné vlastnosti, jimiž tato dívka oplývala. Vedly spolu dlouhé rozhovory

o svatebních šatech a plánovaném průběhu obřadu; o kapitánu Lennoxovi a o tom, jak Edith líčil jejich budoucí život na Korfu, kde byl posádkou jeho pluk; o tom, jak těžké bude v takových podmínkách udržet klavír správně naladěný (což byla, podle mínění Edith, jedna z největších obtíží, která hrozila dolehnout na její budoucí manželský život); o tom, jaké šaty by si měla pořídit na návštěvy ve Skotsku, které budou následovat bezprostředně po uzavření sňatku. Toto odpoledne se však tlumený hovor stával čím dál ospalejším, až odumřel docela. Když už pár minut nepadlo ani slovo, Margaret zjistila, že nehledě na šum přicházející z vedlejšího pokoje se Edith schoulila na pohovce a jako měkká kupička mušelínu, stuh a hedvábných kadeří se odala pokojnému odpolednímu šlofíku.

Margaret se právě nadechovala, aby jí povyprávěla o svých představách a plánech, jak v nejbližší době naloží se životem na venkovské faře, kde žili její otec a matka. Tam také každé léto prožívala spokojené prázdniny, ale za svůj domov si v posledních deseti letech zvykla považovat dům své tety, paní Shawové. Nyní, když přišla o posluchačku, musela nad očekávanými změnami v životě dumat jen sama. Bylo to ale šťastné přemítání, byť maličko poznamenané smutkem z nadcházejícího odloučení od vlídné tety a milované sestřence. Těšila se, jak na helstonské faře opět zaujme posta-

vení jediné dcery; do myšlenek se jí vtíraly zlomky hlasité konverzace ve vedlejší místnosti. Tetička tam byla ponořena do rozhovoru s pěti či šesti dalšími dámami, které byly pozvány na oběd – jejich manželé stále ještě setrvali v jídelně. Všichni tito hosté byli dobří známí ze sousedství. Spíš než sousedy je ale paní Shawová nazývala přáteli; obědvala s nimi častěji než s jinými lidmi, a pokud ona nebo Edith něco potřebovaly, anebo naopak oni od nich, nerozpakovali se jeden druhého požádat o laskavost. Proto – jako přátelé rodiny – byli tito muži a ženy pozváni na slavnostní oběd, poslední před Edithinou svatbou. Edith sama by byla oslavu naplánovala jinak, jelikož kapitána Lennoxé čekali až v podvečer, kdy měl přijet vlakem. Jakkoli však byla rozmazleným děvčetem, byla zároveň natolik pohodlná a liknavá k nějakému razantnějšímu pro-sazování vlastní vůle, že nechala své matce zcela volnou ruku, zvláště když zjistila, že už byly objednány všechny osvědčené lahůdky, které v případě takovýchto obědů na rozloučenou bývají zaručeným lékem proti smutku. Oběd na svou počest si proto spokojeně vychutnávala; pohodlně se opírala o opěradlo židle a hrála si s jídlem na talíři. Vypadala slavnostně a poněkud duchem nepřítomně. Ostatní u stolu se bavili bonmoty pana Greye, souseda, který na večírcích paní Shawové vždycky sedával v čele. Po jídle požádali Edith o trochu hudby,

kterou jim měla zahrát v přijímacím salonu. Pan Grey tentokrát obzvlášť sršel vtípem, a tak se muži zdrželi v jídelně déle než obvykle – udělali dobře, říkala si Margaret, když k ní ze salonu dolétly útržky ženských řečí.

„Já sama se natrápila až dost – tedy ne že bych nebyla opravdu velice šťastná s mým ubohým, drahým generálem, ale pořád tu byla v pozadí ta věková nerovnost! To je jedna z věcí, o kterých jsem si byla jistá, že by Edith potkat neměly. Vždycky jsem tušila – bez jakékoli mateřské zaujatosti, prosím! –, že se to drahé dítě provdá brzy; vlastně jsem předvídala, že bude pod čepcem do svých devatenácti. A co se týká kapitána Lennox, u něj jsem měla úplně věštecký pocit, že...“ V tomto místě tetin hlas přešel v šepot, ale Margaret si dokázala snadno domyslet, co bylo řečeno. Pohádka o pravé lásce měla v Edithině případě pozoruhodně hladký průběh. Paní Shawová dala – podle vlastních slov – na svou předtuchu a dokonce naléhala, ať se za něj Edith provdá, ačkoli tato partie neslibovala takové vyhlídky, jaké by jí – mladé a hezké dědičce – mohly přinést jiné známosti. Avšak paní Shawová si řekla, že její jediné dítě by se rozhodně mělo vdát z čisté lásky – a významně si povzdychla, jako by láska nebyla tím hlavním motivem, proč si ona sama vzala generála. Současnou romanci si užívala víc než její dcera. Neznamenal to však, že by Edith nebyla po

uši zamilovaná; také to neznamenal, že by snad paní Shawová, stejně jako kdysi, nedala přednost solidnímu domu v Belgravii před vší malebností života na Korfu, tak jak ho popisoval kapitán Lennox. Části rozhovoru, které Margaret vyslechla, ji rozrušily a vehnaly jí barvu do tváří, zatímco Edith předstírala, že je rozrušená – částečně ji těšilo, že si nechala svým milým vymluvit obavy z budoucnosti, ale zčásti jí bylo pomyšlení na poněkud cikánský život opravdu proti mysli. I tak by ale Edith neměnila, kdyby se nyní objevil někdo další a nabízel pěkný dům, majetek či titul. Byla by lpěla na svém kapitánovi alespoň do doby, než by pominulo okouzlení; kdyby ji zamilovanost opustila, pak by nejspíš v nitru musela ukrýt rozčarování z toho, že se v osobě kapitána Lennoxeho nespojilo všechno, po čem kdy toužila. V tomhle byla Edith dítětem své matky: ta také, poté, co se po zralé úvaze provdala za generála Shawa, aniž by k němu cítila něco vřelejšího než úctu k jeho charakteru a postavení, neustále hořekovala – třebaže potichu – nad těžkým osudem, který jí přinesl svazek s člověkem, jehož nemilovala.

„Na výbavě jsem rozhodně nešetřila,“ dolehla další tetina slova k Margaretině sluchu. „Dostala všechny ty nádherné indické šály a sáří, které mi generál přivezl. Já už je nosit nebudu.“

„To má Edith štěstí,“ odpověděl hlas, o němž Margaret věděla, že patří paní Gibsonové – kon-

verzace tuto dámu kromobyčejně zajímala, protože sama před několika málo týdny vdávala jednu ze svých dcer. „Helena by dala duši za indické sárí, ale když jsem zjistila, jak nehoráznou cenu za ně chtějí, musela jsem ji zklamat. Ta bude Edith závidět, až se o těch šálech dozví. Jak vypadají? Nejsou z Dillí? Ty s těmi půvabnými lemy?“

Margaret slyšela, jak teta něco odpovídá; tentokrát to znělo, jako by se zvedla ze své pohodlné pozice a blížila se k zadnímu salonku. A opravdu, nakoukla do této mnohem skrovněji osvětlené místnosti a zavolala: „Edith! Edith!“ Zmlkla pak, jako by se vyčerpala vynaloženou námahou. Margaret jí vyšla vstříc.

„Edith usnula, tetičko. Můžu pro vás něco udělat já?“

Všechny dámy začaly mumlat „Ubohé dítě!“, když tuto zvěst o Edith zaslechly; droboučký psíček, kterého paní Shawová držela v náručí, začal ňafat, jako by chtěl také vyjádřit svůj soucit.

„Psst, Tinko! Ty zlobivá holčičko! Ještě paničku probudíš. Chtěla jsem jen říct Edith, jestli by nepožádala paní Newtonovou, aby přinesl dolů její sárí. Drahoušku, možná bys tam mohla dojít ty, co říkáš?“

Margaret vystoupala po schodišti do nejvyššího patra domu. Vešla do starého dětského pokoje, kde měla paní Newtonová napilno s vyspravováním krajk, které měl nachystat k svatbě. Když se zvedl (což

se neobešlo bez tlumeného brblání), aby došel pro požadované ošacení – ostatně už se toho dne vystavovalo čtyřikrát nebo pětkrát –, Margaret se rozhlédla kolem sebe. Dětský pokoj byl první místností, kterou v tomto domě před devíti lety poznala. Sem ji přivedli, nezkcrocenou dívku z venkova, aby se svou sestřenkou Edith sdílela domov, hry i vyučování. Pamatovala si nevlídnou podobu tmavého pokojíku, jemuž vládla strohá, upjatá chuva; přísně dbala na čisté ruce a neroztrhané dětské šatečky. Vybavila si první čaj, ke kterému ji usadili právě zde, daleko od tatínka a tety; ti stolovali v jídelně kdesi hluboko v domě, odděleni od ní nekonečnými schodišti – jestliže ona seděla takřka v oblacích (takováto dětská myšlenka jí totiž napadla), pak dospělí snad museli být někde hluboko pod zemí. Doma – předtím, než ji z venkovské fary přestěhovali do Harley Street – byla jejím dětským pokojem maminčina ložnice. Také vždy jedla společně s matkou a otcem. Ach ano, dnes osmnáctiletá, vysoká a statná dívka si dobře pamatovala horké slzy, které v divokém žalu prolévala jako devítiletá holčička; nezapomněla, jak onu první noc v novém domově schovávala hlavu pod příkrývkou; z paměti jí nevymizelo ani to, jak jí chuva zakázala plakat, aby to nerozrušilo slečnu Edith, a jak byl potom její pláč ještě žalostnější, i když tišší – až do té doby, než její skvělá, krásná tetička, jež jí nově vstoupila do života, přišla

potichu nahoru a přivedla Margaretina otce, aby se podíval na svou spící dcerku. Teprve tehdy malá zdusila své vzlyky a klidně ležela předstírajíc, že spí, protože nechtěla, aby byl tatínek nešťastný z toho, že je jí tak smutno. Navíc se neodvažovala dát svůj zármutek najevo před tetičkou – domnívala se, že se to ani nesluší, aby se cítila tak bídně po všem plánování, chystání a pořizování nové garderoby, která by odpovídala novým okolnostem, po všech nadějích, jež předcházely dni, kdy si tatínek mohl dovolit opustit svou farnost, byť jen na pár dní, aby odvezl svou dceru do Londýna...

Teď si uvědomovala, jak má starý dětský pokojík ráda. Přestože nyní už byla místnost vyklizená, Margaret se lítostivě rozhlížela kolem sebe a s těžkým srdcem myslela na to, jak odtud za tři dny odjede – už navždy.

„Ach, paní Newtonová,“ vzdychla. „Myslím, že se nám všem bude po tomhle báječném pokojíku stýskat.“

„No, slečno, mně asi ne. Moje oči už nejsou to, co bývaly, a světlo je tu dost mizerné, takže na ty krajky vidím leda u okna – a tam je zase pořád tak strašný průvan, že by z něj jeden mohl mít i smrt.“

„Však si v Neapoli užijete jak spousty tepla, tak i pořádného světla! Měl byste si to zažívání nechat, až tam budete. A děkuji vám, paní Newtonová – ty šály odnesu dolů sama, vy máte dost práce.“

Margaret scházela ze schodů obtížena látkami a vdechovala jejich kořeněnou, východní vůni. V salonu ji pak teta ještě využila jako nějakou živou figurínu: aby všechny šály a přehozy dámám předvedla, věšela je postupně na ni, jelikož Edith stále spala. Nikdo to nevyslovil nahlas, ale na Margaretině vysoké, pěkně rostlé postavě, oblečené do šatů z černého hedvábí, které nosila jako smutek po nějakém vzdáleném otcově příbuzném, vypadala indická sárí báječně – nádherně splývala ve velkolepých záhybech, v nichž by se Edithina postavička utopila. Margaret stála přímo pod lustrem, beze slov i téměř bez pohybu, zatímco na ní teta řasila látku. Čas od času se zahlédla v zrcadle na krbové římse, když ji teta otáčela dokola. V takovou chvíli se usmála na svůj vlastní obraz – bylo zvláštní vidět známé rysy v šatu pro princezny. Jemně se dotýkala látek, které jí splývaly po těle; hebkost materiálu jí byla příjemná. Obdivovala jeho zářivé barvy a vlastně se jí líbilo být oblečená do takové nádhery. Měla z ní radost jako malé dítě a sama pro sebe se potěšeně usmívala.

Právě v tu chvíli se otevřely dveře a vzápětí byl ohlášen pan Henry Lennox. Některé z dam podstoupily stranou od předváděných šálů, jako by se zastyděly za svůj ženský zájem o oblékání. Paní Shawová natáhla k nově příchozímu ruku; Margaret zůstala tiše stát. Nevěděla, jestli ji ještě nebudou

potřebovat k dalšímu zkoušení. Když se podívala panu Lennoxovi do tváře, uviděla jeho pobavený výraz – vypadal, jako by oceňoval, že se nenechala svou nedůstojnou rolí vyvést z míry.

Teta zasypala Henryho Lennox – který nestihl přijet na oběd – řadou otázek. Dotazovala se na jeho bratra – Edithina ženicha, na sestru, která přijede společně s kapitánem Lennoxem ze Skotska a na svatbě zastane úlohu družičky, a na spoustu dalších členů rodiny. Margaret bylo jasné, že jí jako věšáku na šaty už nebude zapotřebí, a tak se začala věnovat ostatním hostům, na něž její teta pro tuto chvíli zcela zapomněla. Ve stejnou dobu vstoupila do salonu Edith – přicházela z temného zadního pokojíku, a tak pomrkávala a mžourala do jasného světla; roztrásala si poněkud pomačkané lokýnky a vypadala jako Šípková Růženka, která se právě probírala ze snu. Přestože ještě před malou chvílí dřímala, instinkt jí velel probudit se – Lennoxův příjezd pro ni znamenal vítanou příležitost vyptat se na tisíc věcí, například na budoucí švagrovou Janet. Ještě nikdy ji neviděla, a přesto o ní hovořila s takovou náklonností, že kdyby se nad to Margaret nepovznesla, byla by mohla na tuto novou soupeřku žárlit. Protože se teta znovu zapojila do všeobecné konverzace, Margaret se stáhla do pozadí. Všimla si, že Henryho zrak padl na prázdnou židli vedle ní, a uhodla, že jakmile ho Edith přestane

vyslýchat, půjde si k ní sednout. Předtím si nebyla jistá – kvůli tetině poněkud zmatené řeči o jeho závazcích –, jestli tento den vůbec přijede, a tak byla skoro překvapená, když se objevil; teprve teď se začala těšit na příjemný večer. Obličej se jí rozsvítil. S panem Lennoxem se v leccčem shodli – líbily se mu stejné věci jako jí a neměl rád totéž, co ona. Když po chvíli skutečně usedl vedle ní, přivítala ho úsměvem, který nenesl žádné známky stydlivosti ani povýšenosti.

„Řekl bych, že jste až po uši ve vašem světě – myslím v ženském světě. Ten můj je docela jiný – všechno se v něm točí kolem právnických záležitostí. Vy si hrajete s přehozy, já musím sestavovat majetkové dohody.“

„Dovedu si představit, jak vám musíme připadat, když nás tu vidíte, jak jsme zaměstnané tou parádou. Ale pravé indické šály, to jsou vážně skvosty svého druhu!“

„O tom vůbec nepochybuji. Jejich cena je ovšem také skvostná. Děkuji pěkně, to není nic pro mě.“

Do místnosti postupně vcházeli muži, jeden za druhým. Bzukot konverzace nabyl hlubšího tónu.

„Tohle je váš poslední večírek v tomto domě, že? Nebo se plánuje do čtvrtka ještě nějaký další?“

„Ne. Myslím, že po tom dnešním už budeme všichni rádi, že si můžeme odpočinout – alespoň já jsem neměla volnou chvíli už pěkných pár týdnů.“

Mám na mysli alespoň takový odpočinek, kdy ruce už nemáte čím zaměstnat a kdy je vše připraveno. Takováhle událost jednomu sedí v hlavě i v srdci. Těším se, až budu mít čas přemýšlet zase o něčem jiném, a o Edith to myslím platí stejně.“

„U ní bych si tím nebyl tak jistý jako u vás. Kdykoli jsem vás v poslední době zahlédl, byla jste v jednom kole – a vždycky to byla práce pro někoho jiného.“

„Máte pravdu,“ přikývla Margaret poněkud smutně. Na mysli jí vytanuly nekonečné lapálie a malichernosti, s nimiž se potýkala už déle než měsíc. „Ráda bych věděla, jestli každé manželství musí začínat tak, že je člověk v jednom kole, jak jste řekl, anebo jestli existují i případy, kdy před svatbou vládne klid a mír.“

„Co třeba Popelka? Představuji si, jak jí macecha v klidu chystá výbavu, svatební pohoštění, píše pozvánky...“ zasmál se pan Lennox.

„Ale je všechn ten rozruch opravdu nutný?“ zeptala se Margaret; hleděla mu přitom rovnou do tváře a čekala, co odpoví. Náhle na ni dolehl pocit nepopsatelné únavy ze všech příprav, kterým velela Edith jako nejvyšší autorita a které všechny zaměstnávaly po celých šest posledních týdnů. Opravdu potřebovala někoho, kdo by ji povzbudil, aby ji v souvislosti s uzavíráním manželství napadly i nějaké příjemné myšlenky.

„Ale samozřejmě!“ odvětil, tentokrát vážnějším tónem. „Je tu řada formalit a ceremonií, kterými je třeba projít ani ne tak pro vlastní uspokojení, ale abychom světu kolem zavřeli ústa – to nám teprve přinese žádoucí satisfakci. Jak byste si představovala vlastní svatbu?“

„Ach, já o ní nikdy moc nepřemýšlela. Vím jen, že by se mi líbil obřad v pěkném letním dopoledni. Chtěla bych jít do kostela pěšky, alejí stromů, v jejich stínu... Nechci mít zástupy družiček ani žádnou slavnostní snídani. Troufám si říct, že jsem odhodlána vyhnout se všem problémům, které nás tady v poslední době zaměstnávaly.“

„Ano, myšlenka takovéto důstojné jednoduchosti se k vaší povaze náramně hodí.“

Margaret se ošila – podobné řeči se jí nelíbily. Vzpomněla si, že se pan Lennox už několikrát při různých příležitostech pokoušel odvést téma hovoru k jejím vlastnostem a charakteru a přitom jí skládal komplimenty. Uřála proto jeho řeč poněkud stroze:

„Pro mě je prostě přirozené přemýšlet o kostelu v Helstone, do kterého půjdu pěšky, než se chystat do Londýna, do nějakého kostela uprostřed dlážděných ulic.“

„Vyprávějte mi o Helstone. Nikdy jste mi jej pořádně nevyličila. Chtěl bych si umět představit, kde žijete, až se mi pak tenhle dům v Harley Street bude

zdát fádňi, ušmudlaný, bezvýznamný – a oněmělý. Nejprve mi řekněte: je Helstone vesnice, nebo město?“

„Ó, je to jen samota; nemyslím, že by se dal nazvat vesnicí. Je tam kostel, pár domů kolem něj, obklopených zelení – jsou to spíš venkovské domky. Všude kolem nich rostou růže.“

„A po celý rok kvetou, zejména na Vánoce – jen pokračujte, ať je váš popis kompletní!“

„Ne,“ odpověděla Margaret dotčeně. „Já si nevytřím malebný obrázek. Snažila jsem se vám vy líčit Helstone, jaký opravdu je. Takže takhle byste mluvit neměl.“

„Už nebudu,“ řekl kajícně. „Jenže to znělo, jako když popisujete vesničku z pohádky, a ne skutečnou.“

„Opravdu je taková,“ namítla Margaret nazlobeně. „Všechna ostatní místa v Anglii, která jsem viděla, vypadají tak všedně a střízlivě! Helstone je ve srovnání s nimi jako z nějaké básně. Třeba z Tennysonovy. Ale já už se nebudu pokoušet vyložit vám, jak to u nás vypadá. Jen byste se vysmíval tomu, co říkám – a přitom je to pravda.“

„Nebudu, slibuji. Ale vidím, že už jste se pevně rozhodla. No dobrá, řekněte mi tedy aspoň to, co bych opravdu rád věděl: jak vypadá vaše fara?“

„Ne, o svém domově mluvit nebudu. Je to prostě domov – neumím jeho kouzlo vyjádřit slovy.“

„Vzdávám se. Dnes večer jste poněkud krutá, Margaret.“

„Cože?“ vykulila na něj své velké, laskavé oči. „To jsem si vůbec neuvědomila.“

„Jen proto, že jsem udělal nevhodnou poznámku, odmítla jste mi vyprávět o Helstone a ani jste mi nechtěla nic říct o vašem domě, ačkoli jsem vám prozradil, že bych se o něm skutečně chtěl něco dozvědět.“

„Já vám ale opravdu nedokážu vykládat o svém domově. Vlastně si myslím, že bych o něm ani mluvit neměla, když jej neznáte.“

„Tak dobrá,“ řekl po delší pauze, „řekněte mi aspoň, co tam děláte. Tady v Londýně dopoledne čtete nebo máte vyučování nebo nějakým jiným způsobem vzděláváte mysl, před obědem se jdete projít, pak si vyjedete s tetičkou, večer nějaká zábava... Ale co v Helstone? Vyprávějte, jak vypadají vaše dny tam. Chodíte na procházky, vyjedete si na koni, v kočáře?“

„Chodím pěšky, to rozhodně. Žádného koně nemám, dokonce ani tatínek ne. Taky chodí po svých, i do těch nejvzdálenějších koutů farnosti. Ale ty procházky jsou tak nádherné, že by byl hřích jezdit na koni nebo kočárem.“

„Věnujete se zahradničení? To je myslím pro mladou dámu na venkově běžné zaměstnání.“

„Tak to nevím. Obávám se, že by se mi takováhle těžká práce nelíbila.“

„Střílení z luku? Pikniky? Lovecké bály?“

„Ale jděte!“ odmítla se smíchem. „To si tatínek nemůže dovolit. Ale i kdyby se u nás podobné zábavy odehrávaly, pochybuji, že bych se jich účastnila.“

„Už je mi to jasné: nic se o vás nedozvím. Odpovíte vždy jen, že byste nedělala to či ono. Myslím, že se za vámi rozjedu, než mi skončí dovolená, abych viděl, čím se tam u vás opravdu zaměstnáváte.“

„Budu se těšit. Uvidíte na vlastní oči, jak je Helstone překrásný. A teď už musím jít. Edith si už sedá ke klavíru a já toho vím o hudbě alespoň tolik, abych jí mohla obracet noty. A kromě toho, tetičce by se nelíbilo, že spolu tak dlouho mluvíme.“

Edith hrála skvěle. Uprostřed skladby se pootevřely dveře – Edith zahlédla kapitána Lennox, který váhal, zda má vstoupit. Okamžitě přestala hrát a vyřítla se k němu napříč místností, zanechávajíc Margaret, tonoucí v rozpacích, aby překvapeným hostům vysvětlila důvod toho náhlého úprku. Kapitán Lennox přijel dříve, než ho čekali – anebo bylo už tak pozdě? Návštěvníci nevěřícně kontrolovali čas na svých hodinkách a začali se chystat k odchodu.

Edith se vrátila do salonu a zářila štěstím. Napůl pyšně, napůl ostýchavě si vedla svého vysokého, pohledného kapitána. Jeho bratr si s ním potřásl pravicí a paní Shawová ho uvítala svým obvyklým las-

kavým způsobem, který však měl v sobě vždy něco tklivého, což mělo své kořeny v tom, jak si navykla považovat se za oběť nesourodého manželství. Nyní, po generálově smrti, neměl její život žádné stinné stránky – potkávaly ji jen drobné, nejběžnější nesnáze. Byla proto poněkud zaskočena tím, že jí čas od času přepadaly pocity úzkosti, ne-li přímo zármutku. Našla si však rychle nový zdroj svých potíží: vlastní zdraví. A opravdu, jakmile jen o něm začala přemýšlet, přepadaly ji záchvaty nervózního pokašlávání, až jí konečně jeden laskavý doktor předepsal přesně to, po čem toužila: zimu v Itálii. Paní Shawová měla, tak jako většina lidí, své sny a touhy, ale nerada si přiznávala, co je skutečným motivem jejich potěšení. Dávala přednost tomu, aby ji někdo další přiměl udělat si radost. Samu sebe pak opravdu přesvědčila, že vlastně podlehla vnějšímu nátlaku, příkazu či přání jiné osoby, a tak mohla opět – svým osobitým umírněným způsobem – naříkat a bědovat nad svým údělem. Ve skutečnosti si však dělala právě to, co se jí líbilo.

Přesně v tomto smyslu začala líčit kapitánu Lennoxovi nutnost své cesty do Itálie; poslouchal, úslužně nakloněný ke své budoucí tchyni, ale jeho oči sledovaly Edith, která nově prostírala čajový stůl a nabízela svému milému všechny pochoutky bez ohledu na jeho ujišťování, že to nejsou ani dvě hodiny, kdy naposledy jedl.

Pan Henry Lennox se mezitím opíral o krbovou římsu a bavil se tou scénkou z rodinného života. S bratrem si dobře rozuměli; zatímco kapitán byl hezký muž, Henry byl v rodině, kde nosili všichni výjimečně pohlednou tvář, zřejmě nejošklivější. Jeho obličej však měl inteligentní, důvtipný výraz – Margaret občas v duchu hádala, co mu asi právě běží hlavou, zatímco je zticha, protože na něm bylo vidět, s jakým pobavením – jež bylo často poněkud sarkastické – pozoruje, co ona či Edith právě dělají. I teď se poněkud posměšně tvářil nad rozhovorem paní Shawové s jeho bratrem; naopak ho příjemně zaujal pohled na obě sestřenice, které se otáčely kolem stolu. Většinu práce se snažila udělat Edith. Měla dobrou náladu a toužila předvést svému nastávajícímu, jak báječná bude jako manželka vojáka. Zjistila, že voda v konvici na stole už vychladla, a tak vzkázala, ať přinesou velkou kuchyňskou konvici na čaj. Když ji mezi dveřmi převzala, výsledkem její horlivosti bylo zjištění, že je na ni nádoba příliš těžká: nesla ji na stůl s našpulenými rty, ušpínila si o ni své mušelínové šaty a držadlo jí vytlačilo otisk na drobné bílé dlani – hned ji, jako dítě, když se zraní, běžela ukázat kapitánu Lennoxovi, a ten jí pochopitelně poskytl stejnou pomoc, jakou by poskytl dítěti a jeho bolístce.

Po tomto večeru následoval další ruch a chvat, který je neopustil, dokud nebylo po svatbě.

Kapitola III.

RŮŽE A TRNY

*„V hebké zeleni mýtiny lesní,
na stráních vřesem porostlých, tam všude sis v dětství hrál;
poprvé láskou zmámený, korunou stromu
na letní oblohu zrak jsi upíral.“*

F. Hemansová

Margaret, oblečená do svých dopoledních šatů, byla na cestě do Helstone; doprovázel ji otec, který se také zúčastnil svatby. Matka však zůstala doma. Zdržela ji tam spousta nanicovatých důvodů – žádnému z nich nikdo pořádně nerozuměl, kromě jejího manžela. Pan Hale byl jednoznačně poučen, že všechny jeho argumenty vychalující šedou saténovou róbu, která byla právě v polovině cesty mezi novými šaty a starými šaty, jsou naprosto k ničemu a že se jeho manželka v žádném případě nemůže ukázat na svatbě jediné dcery své jediné sestry, pokud pan Hale nemá dost peněz na to, aby ji nově ošatil od hlavy k patě. Kdyby byla paní Shawová uhodla pravý důvod, proč její sestra nedoprovodila

svého manžela na svatbu, byla by ji novými róbami zasypala; uplynulo však už dvacet let od doby, kdy sama byla chudou, hezoučkou slečnou – příliš dlouho, než aby si pamatovala všechny nesnáze a mrzutosti takového života. Po pravdě, nezapomněla jen na jediné neštěstí, a tím byla věková nerovnost mezi manželi – o té mohla vykládat celé hodiny. Marie se však provdala za muže svého srdce, jen o osm let staršího než byla sama, naprosto skvělé povahy a s vlasy černými až do modra, jaké se jen málokdy vidí. Pan Hale byl jeden z nejúchvatnějších kazatelů, které kdy slyšela, dokonalý typ pastora. Možná to nebyla zcela logická úvaha, ale pro paní Shawovou byla typická: na základě uvedených premis došla k závěru „Co víc by si drahá Marie mohla v životě ještě přát, když se vdala z lásky?“

Kdyby jí měla paní Haleová po pravdě odpovědět, možná by použila celý výčet: „Štůček stříbrošedého hedvábí, bílý pletený čepec, ó, celé tucty věcí na svatbu a stovky dalších do domácnosti!“ Margaret věděla jen to, že její matce nevyhovovalo cestovat na svatbu. Nijak ji to však nemrzelo, neboť si byla jistá, že se s ní mnohem raději znovu shledá v klidu helstonské fary než uprostřed zmatků minulých dvou tří dnů v domě na Harley Street, kde běhala od jedné povinnosti k druhé a na všech místech byla její přítomnost vyžadována v tutéž dobu. Cítila, jak má rozbolavělé tělo i mysl – není divu, říkala si, když

si připomněla, co všechno udělala či vyslovila během uplynulých osmačtyřiceti hodin. V tlačénici dalších odcházejících hostů padla slůvka na rozloučenou s těmi, s nimiž tak dlouho žila – když nyní vzpomínala, zmocnila se jí lítost, že tyhle společné časy se už nikdy nevrátí. Margaretino srdce bylo těžší, než by si kdy pomyslela – vždyť se tolik těšila na milovaný domov! Celé roky po něm toužila, myslela na něj ve chvílích těsně před usnutím, kdy jasné vědomí pozbývá pevných kontur a začíná se rozplývat v přicházejícím spánku. Násilím teď odpoutala svou mysl od toho, co bylo, a přinutila se k jasnému uvažování o lákavé budoucnosti. Její oči začaly znovu vidět – nikoli to, co existovalo už jen ve vzpomínkách, ale skutečné věci okolo: například milovaného otce, který cestou ve vlaku usnul. Jeho vlasy, kdysi jak havran černé, už zešedivěly a v řídkých pramínkách mu spadaly do čela. Kosti jeho obličeje se jasně rýsovaly – možná nápadněji, než tomu bývá u krásné tváře, ale i tak to byly rysy tváře natolik pohledné, že byl otec považován za krasavce. Teď byl jeho obličej uvolněný, avšak tento odpočinek nebyl blahým spočinutím někoho, kdo vede spokojený, poklidný život, nýbrž důsledkem veliké únavy. Pohled na vyčerpaný, zneklidněný výraz v otcově obličejí Margaret bolestně zasáhl. Začala přemýšlet nad událostmi v jeho životě, aby se dopídila příčiny jeho úzkostí a depresí – neviděla je u něj poprvé.

„Chudák Frederick,“ povzdechla si. „Ach, škoda, že se nestal také pastorem, místo toho, aby se dal k námořnictvu, a my ho tak ztratili! Kéž bych o tom věděla víc! Nikdy jsem nerozuměla narážkám tetičky Shawové; nepochopila jsem, co se vlastně stalo. Víím jen, že se Frederick kvůli nějaké strašné aféře nemohl vrátit do Anglie. Chudák drahý tatínek! Jak smutně vypadá! Jsem tak ráda, že jedu domů a budu po ruce, abych utěšila jeho i maminku.“

Měla pro otce připravený zářivý úsměv, v němž nebude ani stopy po únavě, jakmile se jen probudí. Když se tak stalo, oplatil jí také úsměvem, ale jen slabým, jako by to pro něj byla nezvyklá námaha. Ve chvíli, kdy se usmívat přestal, poskládala se opět jeho tvář do rysů navyklé ustaranosti. Měl ve zvyku pootevřít ústa, jako by se chystal něco říct, a tenhle návyk vtiskl jeho rtům výraz nerozhodnosti. Oči však měl stejně měkké a velké jako jeho dcera; pohybovaly se pomalu a kryla je téměř průsvitná oční víčka.

Margaret byla mnohem podobnější otci než matce. Lidé se občas divili, jak můžou mít takoví překrásní lidé – Margaretini rodiče – tak obyčejně vypadající dceru. O Margaret se totiž nedalo říct, že je krásná. Její ústa byla příliš široká – žádné růžové poupátko, které se otvírá právě jen tolik, aby vyslovalo „ne“ či „ano“, popřípadě „prosím, pane“ –, zato byla měkce vykrojená, s plnými červeným rty. Její

pleť, když už se nedala popsat jako bílá či světlounká, byla jemná a hladká jako slonovina. Jestliže byl výraz Margaretiny tváře obvykle až příliš důstojný a rezervovaný u člověka tak mladého, pak nyní, když hovořila s otcem, zářil její obličej jako letní ráno – byl plný milých úsměvů, dětinské radosti a nekonečné důvěry ve všechno, co jí budoucnost přinese.

Když se Margaret vrátila domů, červenec se chýlil do své druhé poloviny. Stromy v lesích nabyly tmavě zelené barvy; kapradí rostoucí pod nimi lapalo všechny sluneční paprsky, které prošly listovím. Počasí bylo dusné a až znepokojivě klidné. Margaret podle svého zvyku chodila s otcem na dlouhé procházky. Šlapala s poněkud krutým potěšením po listech kapradin, jen pro ten pocit, jak jí povolují pod lehkými botkami a rozdrčené vydávají zvláštní vůni, a v teplém provoněném světle pozorovala množství rostlin, květin i živých tvorečků, užívajících si volnosti a slunečního jasu. Tento život či přinejmenším ony procházky zcela naplnily Margaretino očekávání. V lese se cítila báječně. Lidé kolem ní jí byli blízcí. Přátelila se s nimi; učila se od nich jejich zvláštní výrazy a s potěšením je pak sama používala. Věnovala svým přátelům spoustu času: hlídala miminka, hovořila se starými lidmi nebo jim předčítala, vyslovujíc pomalu a zřetelně; nemocným přinášela vybrané pochoutky. Už